

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи
Кафедра педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти

Робоча програма
навчальної дисципліни
«Основи дитячої психотерапії»

вибіркова

Освітньо-професійна програма **«Дошкільна освіта (Психологія в закладах дошкільної освіти)»**

Спеціальність **012 Дошкільна освіта**

Галузь знань **01 Освіта / Педагогіка**

Рівень вищої освіти **перший бакалаврський**

Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи

(назва факультету, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання **українська**

Розробники: **ЖУРАТ Юлія Василівна**,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки і психології
дошкільної та спеціальної освіти

Профайл викладача (-ів) **http://preschool.cv.ua/Zhurat_Yulia_Vasylivna/**

Контактний тел. +38 (050) 1043709

E-mail: **y.zhurat@chnu.edu.ua**

Сторінка курсу в Moodle **<https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=4753>**

Консультації

Консультації з навчальної дисципліни проводяться очно та онлайн.

Очні консультації: вівторок з 15.00 до 17.00
ауд. 531, корпус №8 Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича
Онлайн-консультації (за попередньою
домовленістю) : середа з 13.00. до 14.00

1. Мета навчальної дисципліни є підготовка спеціаліста, який володіє комплексом знань загальних основ та наукових понять дитячої психотерапії і на цій основі здатного грамотно ставити та вирішувати практичні завдання у професійній діяльності.

2. Результати навчання

У процесі вивчення дисципліни «Основи дитячої психотерапії» студенти мають **знати:**

- стан дитячої психотерапії на сучасному етапі її розвитку;
- основні теорії особистості в контексті дитячої психотерапії;
- закономірності перебігу окремих психічних явищ та їх взаємозв'язок показання та протипоказання для кожного з видів дитячої психотерапії;
- свідомі та несвідомі форми прояву внутрішньо-психологічних конфліктів у дітей та їх особливості;
- основні форми допомоги дитині та оточенню в контексті дитячої психотерапії.

На підставі вивченого матеріалу студенти повинні **вміти:**

• володіти вербальними та невербальними комунікативними психотерапевтичними техніками;

- формулювати обґрунтовані психотерапевтичні гіпотези залежно від запиту клієнта;
- правильно оцінювати проблематику дитини;
- проводити психологічне інтерв'ю та психотерапевтичну бесіду;
- планувати та організовувати психотерапевтичне середовище;
- добирати психотерапевтичні методи, адекватні запиту.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у результаті вивчення курсу студент оволодіває такими компетентностями:

Компетентності, визначені Стандартом вищої освіти України за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти:

Інтегральна компетентність

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання та виховання дітей раннього й дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти, та характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності

КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Фахові компетентності

КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

КС-2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

КС-3. Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.

КС-9. Здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей раннього і дошкільного віку.

КС-15. Здатність до індивідуального і диференційованого розвитку дітей раннього і дошкільного віку з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.

Програмні результати навчання

ПР-02. Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

ПР-03. Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

ПР-04. Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-10. Бути знайомим з програмою раннього втручання, розуміти можливості опори на нього в подальшій роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

ПР-19. Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини.

ПР-20. Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.

ПР-21. Розробляти індивідуальні програми соціалізації й адаптації дітей раннього і дошкільного віку.

Компетентності, визначені Професійним стандартом «Вихователь закладу дошкільної освіти»

Загальні компетентності

ЗК.02 Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня. **(соціальна компетентність).**

ЗК.04 Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети. **(лідерська компетентність).**

Професійні компетентності

Трудові функції:

Б. Участь у створенні, підтримці та розвитку здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища.

Б1.2. *Здоров'язбережувальна.* Здатність організовувати психологічно безпечне

освітнє середовище.

В. Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу.

В1.1. Психоемоційна. Здатність до самоконтролю, саморегуляції та толерантної взаємодії.

В1.2. Психоемоційна. Здатність до швидкого реагування на зміни, гнучкість, адаптивність і стресостійкість.

Г. Професійний розвиток та самовдосконалення

Г1.1. Здатність до навчання впродовж життя. Здатність до саморефлексії та самооцінювання власної професійної діяльності.

Компетентності, визначені професійним стандартом «Практичний психолог закладу освіти»

Загальні компетентності

ЗК.04. Здатність до професійного розвитку, навчання протягом життя, самопрезентації та результатів своєї професійної діяльності, планувати та управляти власним робочим часом (*особиста та навчальна компетентність*).

Професійні компетентності

Трудові функції

А. Здійснення психологічної профілактики

А 1. Здатність визначати актуальні напрями завдання психологічної профілактики з урахуванням моніторингу та аналізу соціально-психологічної ситуації в закладі освіти відповідно до визначених завдань, особливостей розвитку та вікових особливостей цільової аудиторії

Б. Здійснення психологічної просвіти щодо психологічного благополуччя та психічного здоров'я

Б.1. Здатність визначати актуальні напрями і завдання просвіти з урахуванням моніторингу та аналізу соціально-психологічної ситуації в закладі освіти відповідно до визначених завдань, потреб, особливостей розвитку та вікових особливостей цільової аудиторії

В. Здійснення психологічної діагностики

В.1. Здатність визначати потребу у проведенні, планувати та організувати процедуру психологічної діагностики відповідно до особливостей розвитку вікових особливостей цільової аудиторії та актуального стану освітнього середовища

Д. Співпраця з педагогічними (науково-педагогічними) працівниками щодо організації ефективної освітньої діяльності та співучасть у створенні, підтримці та розвитку психологічно безпечного освітнього середовища в закладі освіти

Д.2. Здатність надавати психолого-педагогічну допомогу педагогічним (науково-педагогічним) працівникам в організації освітнього процесу та створенні, підтримці та розвитку психологічно безпечного освітнього середовища, брати участь в діяльності закладу освіти із забезпечення освітньої діяльності та освітнього процесу, передбаченої законодавством та установчими документами

3. Опис навчальної дисципліни

Назва навчальної дисципліни « Основи дитячої психотерапії »												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекцій	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1-4	осінній	3	90	2	22	–	22	–	46	–	екзамен

Заочна			3	90	2	10	-	-	-	80	-	екзамен
--------	--	--	---	----	---	----	---	---	---	----	---	---------

3.1. Загальна інформація

3.2. Структура змісту навчальної дисципліни

Назва змістовних тем модуля	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	У тому числі					Усього	У тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Дитяча психотерапія як професійна діяльність												
Тема 1. Особливості структурування психотерапевтичного процесу в дитячій психотерапії	7	2	2			3	8	2				6
Тема 2. Основні форми роботи психотерапевта з дітьми.	5	2	2			3	6					6
Тема 3. Основні теоретичні підходи в психотерапії дітей.	5	2	1			3	6					6
Тема 4. Основні практичні методи роботи психотерапевта з дітьми	9	2	1			3	6					6
Тема 5. Ігрова терапія в роботі з дитячою проблематикою.	7	2	2			3	8	2				6
Тема 6. Піскова терапія та казкотерапія в роботі дитячого психотерапевта	5	2	2			3	6					6
Тема 7. Символдрама та сугестивні методи в психотерапії дітей	5		2			3	6					6
Усього по змістовному модулю 1	43	12	12			21	46	4				42
Змістовий модуль 2. Особливості психотерапевтичного супроводу дитини												

Тема 8. Особливості роботи психотерапевта з дитячими страхами, тривожністю та фобією	6	2	2			4	8	2			6
Тема 9. Психотерапевтична робота з дитячою агресією	8	2	2			4	6				6
Тема 10. Психотерапевтична робота з дітьми, що стали жертвами насилля	8	2	2			4	6				6
Тема 11. Особливості роботи психотерапевта з гіперактивними дітьми.	8	2	2			4	8	2			6
Тема 12. Психотерапевтична взаємодія при роботі з психосоматичними проявами у дітей	8	2	1			4	8	2			6
Тема 13. Робота з дітьми та сім'ями	9		1			4	8				8
Усього по змістовному модулю 2.	47	10	10			24	44	6			42
Усього	90	22	22			46	90	10			80

3.3. Теми семінарських занять

№	Назва теми з основними питаннями - план	К-ть годин
Змістовий модуль 1. Дитяча психотерапія як професійна діяльність		
1	<p>Особливості структурування психотерапевтичного процесу в дитячій психотерапії</p> <p>Становлення дитячої психотерапії. Класифікація психотерапевтичного втручання у роботі з дітьми. Відмінності між дитячою та підлітковою психотерапією і психотерапією дорослих. Особистість психотерапевта в роботі з дітьми. Збір анамнезу. Встановлення рамок психотерапевтичного процесу. Формулювання запиту. Завершення психотерапії.</p>	2

2	<p>Основні форми роботи психотерапевта з дітьми.</p> <p>Індивідуальна терапія: місце індивідуальної психотерапії в системі психотерапевтичної допомоги дітям. Форми індивідуальної терапії. Показання для проведення індивідуальної терапії. Особливості індивідуальної терапії дітей. Сімейна терапія: значення роботи з сім'єю для дитячої психотерапії. Місце сімейної терапії в системі психотерапевтичної допомоги. Ознаки конструктивної і деструктивної сім'ї за Вітакером. Причини і розвиток сімейної дисфункції. Групова терапія: класифікація груп. Місце групової психотерапії в системі психотерапевтичної допомоги дитині. Показання для участі в груповій терапії і тренінгах психотерапевтичної спрямованості. Фази формування психотерапевтичної дитячої групи.</p>	2
3	<p>Основні теоретичні підходи в психотерапії дітей.</p> <p>Дитячий психоаналіз: від класичного до сучасного. Гештальт-терапія з дітьми. Юнгіанський підхід у дитячій психотерапії. Психодрама як одна з форм групової терапії.</p>	1
4	<p>Основні практичні методи роботи психотерапевта з дітьми.</p> <p>Гра і малюнок - основні комунікативні засоби дитини. Арттерапія і терапія через малюнок. Діагностичні можливості дитячого малюнка. Феноменологія дитячого малюнка. Малюнок як розповідь. Бесіда терапевта з дитиною по малюнку. Інші методи застосування дитячої творчості в психотерапії.</p>	1
5	<p>Ігрова терапія в роботі з дитячою проблематикою.</p> <p>Показання до ігрової терапії. Ігровий матеріал. Роль психотерапевта. Рольові ігри та психодрама. Рольові ігри як один з основних методів групової терапії дітей. Форми рольових ігор. Рольова ігротерапія по О. І. Захарову. Гра як метафора. Розігрування казки. Принципи розподілу ролей. Психодраматична гра - імпровізація.</p>	2
6	<p>Піскова терапія та казкотерапія в роботі дитячого психотерапевта</p> <p>Піскова терапія в роботі з дитиною різного віку. Робота з казками. Психологічний потенціал казки. Архетипічні образи в народних та авторських казках. Діагностика міжособистісних відносин за допомогою казки. Метафори в казкотерапії. Шлях ініціації через метафору казки. Твір метафор. Психотерапевтичні казки. Проективні казки. Спонтанні казки. Сюжетні казки. Психотерапевтичні програмні казки. Алгоритм створення психотерапевтичної казки.</p>	2
7	<p>Кататимно-імагінативна психотерапія (символдрама) та сугестивні методи в психотерапії дітей.</p> <p>Символдрама як психотерапевтичний метод роботи з дітьми. Робота зі сферою уяви, снами та дитячими фантазіями. Поєднання символдрами та ігрової психотерапії. Завдання та вікові особливості використання сугестивних</p>	2

	методів. Види сугестивних впливів. Особливості використання технік аутогенного тренування, навчання в роботі з дітьми. Техніки візуалізації образу з психоемоційним вживанням в нього.	
Змістовий модуль 2. Особливості психотерапевтичного супроводу дитини		
1	Особливості роботи психотерапевта з дитячими страхами, тривожністю та шкільною фобією Особливості індивідуальної та групової роботи психотерапевта зі страхами та тривожністю дітей в рамках психодинамічного, клієнтцентрованого та поведінкового підходів. Шкільна фобія: поява, особливості протікання. Прийоми та методи психологічної допомоги дитині, що потерпає від нав'язливих шкільних страхів	2
2	Психотерапевтична робота з дитячою агресією Особливості протікання агресивних станів у дітей. Психотерапевтична діагностика та робота з деструктивними агресивними станами дитини. Робота з агресією методами гештальттерапії.	2
3	Психотерапевтична робота з дітьми, що стали жертвами насилля Психотерапевтичний супровід дітей, які пережили емоційне насилля. Робота психотерапевта з дітьми, які пережили фізичне насилля. Психологічна допомога дітям, які пережили психологічне насилля. Робота з дітьми, які пережили насилля	2
4	Особливості роботи психотерапевта з гіперактивними дітьми. Синдром дефіциту уваги і гіперактивності: причини, симптомокомплекс, прояви. Методи в психотерапії гіперактивності у дітей. Використання методів різних психотерапевтичних шкіл в психотерапевтичному процесі з СДУГ (інтегративної, наративної, біхевіоральної, піскової, ігрової, арттерапії тощо).	2
5	Психотерапевтична взаємодія при роботі з психосоматичними проявами у дітей Класифікація психосоматичних розладів. Використання інтегративної психотерапії в роботі з дітьми, що мають психосоматичні розлади. Використання авторських та неавторських малюнків в психотерапевтичній роботі. Метафоричні асоціативні зображення в дитячій терапії.	1
6	Робота з дітьми та сім'ями Особливості супроводу сім'ї (батьківські сесії). Супровід в когнітивно-поведінковому підході. Специфіка надання інформації про дитину. Нормалізація стосунків у сім'ї.	1
Усього годин		22

3.4. Тематика практичних занять

Практичні заняття здобувачів освіти не передбачені освітньою-професійною програмою “Дошкільна освіта (Психологія в закладах дошкільної освіти)” першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

3.5. Тематика лабораторних занять

Лабораторні заняття здобувачів освіти не передбачені освітньою-професійною програмою “Дошкільна освіта (Психологія в закладах дошкільної освіти)” першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

3.6. Індивідуальні завдання, передбачені робочим навчальним планом

Індивідуальні заняття здобувачів освіти не передбачені освітньою-професійною програмою “Дошкільна освіта (Психологія в закладах дошкільної освіти)” першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

3.7. Самостійна робота студента (ІНДЗ)

Самостійна робота студента – один із основних способів оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов’язкових аудиторних занять час. Її мета полягає у поглибленні, узагальненні та закріпленні теоретичних знань і практичних умінь студентів з дисципліни.

Самостійна робота студентів здійснюється у формі: підготовки до лекцій (передбачає самостійне вивчення теоретичного навчального матеріалу з кожної теми, наданого в основній та додатковій літературі, конспекті лекцій тощо) і практичних занять (здійснюється шляхом ознайомлення з основними теоретичними положеннями до кожного практичного заняття, нормативною документацією а ін.).

№	Назва теми
1	Особливості структурування психотерапевтичного процесу в дитячій психотерапії.
2	Основні форми роботи психотерапевта з дітьми.
3	Основні теоретичні підходи в психотерапії дітей.
4	Основні практичні методи роботи психотерапевта з дітьми.
5	Ігрова терапія в роботі з дитячою проблематикою.
6	Піскова терапія та казкотерапія в роботі дитячого психотерапевта.
7	Символдрама та сугестивні методи в психотерапії дітей.
8	Особливості роботи психотерапевта з дитячими страхами, тривожністю.
9	Психотерапевтична робота з дитячою агресією.
10	Психотерапевтична робота з дітьми, що зазнали травматизації.
11	Особливості роботи психотерапевта з гіперактивними дітьми.
12	Психотерапевтична взаємодія при роботі з психосоматичними проявами у дітей
13	Робота з дітьми та сім'ями

4. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Викладання навчальної дисципліни «Психологія дитяча» спрямоване на досягнення програмних результатів навчання, що, у свою чергу, забезпечується застосуванням традиційних та інноваційних форм, методів та технологій навчання і викладання (у відповідності до «Положення про організацію освітнього процесу в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (<https://bit.ly/3GWXpCQ>)).

У процесі професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти застосовуються ефективні методи, спрямовані на активізацію та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності студентів. Використовуються як традиційні, так і інноваційні методи навчання, зокрема проблемний метод, частково-пошуковий

(евристичний) метод, педагогічне моделювання, ділові ігри, дискусії, імпровізації, розв'язування педагогічних завдань, а також методи розвитку критичного мислення.

Застосовуються студентоцентризований, проблемно-орієнтований, діяльнісний, комунікативний, професійно-орієнтований та міждисциплінарний підходи до навчання. Використовуються різні види лекцій, такі як міні-лекції, багатоцільові лекції, проблемні лекції, бінарні лекції та лекції-візуалізації, а також семінарські заняття, включаючи семінари з евристичною бесідою, семінар-практикуми та комбіновані семінари.

У разі необхідності навчання в онлайн-режимі лекційні та семінарські заняття проводяться на платформах Moodle, Zoom, Google Meet та Google Classroom. Поточне, рубіжне та підсумкове оцінювання здійснюється на зазначених платформах за допомогою автоматизованих тестів, розроблених викладачами, з використанням систем Moodle та Google Forms.

5. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Поточний контроль проводиться з метою з'ясувати рівень знань та умінь з теми заняття. Передбачає усне опитування, виконання тестових завдань і вирішення ситуаційних задач. Поточний контроль на семінарських заняттях проводиться з метою виявлення готовності здобувачів освіти до занять. Такий вид контролю може здійснюватися у таких формах:

- вибіркоче усне опитування на початку заняття;
- фронтальне стандартизоване опитування за картками, тестами протягом 5-10 хв.;
- фронтальна перевірка готовності студентів до заняття;
- письмові відповіді на окремі питання практичного заняття;
- письмова (до 20хв.) контрольна робота;
- захист мультимедійних презентацій.

Оцінювання поточної навчальної діяльності

Оцінювання поточної навчальної діяльності, підсумкового контролю та дисципліни в цілому здійснюється відповідно до «Положення про контроль і систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол No2 від 24 лютого 2020 року

<https://drive.google.com/file/d/1aDDzrMzuZ7OA1CervuLzeYlONEosLySV/view>).

Бал, отриманий на екзамені, сума балів, отриманих студентом за різні види виконаної роботи у межах курсу, модульні письмові роботи складають підсумкову семестрову оцінку.

Під час підсумкового контролю враховуються результати студента за всіма видами навчальної роботи згідно зі структурою залікових кредитів.

Сума балів за два модулі є кількістю балів за теоретичну підготовку, й не може перевищувати – 60 балів.

Критерії оцінювання семінарського заняття (усна відповідь)

«100-90» бали – повно, змістовно, з посиланням на наукові джерела, цитування авторів, зв'язок з попередньо вивченими темами та проекцією на професійну діяльність, повна відповідь на уточнюючі питання, часткова опора на конспект.

«89-70» бали – достатньо повно, з посиланням на наукові джерела, відповідність темі та плану, зв'язок з попередньо вивченими темами та проекцією на професійну діяльність, об'ємна відповідь на додаткові питання, часткова опора на конспект.

«69-40» бали – неповне розкриття змісту питання, неповна або негрунтовна відповідь на додаткові питання, допущені незначні помилки під час відповіді, опора на конспект.

«39-1» бали – часткове розкриття програмного питання, слабке знання базових понять і показників, неповна або відсутня відповідь на додаткові питання, читання з конспекта.

На занятті заохочується активність здобувачів, участь в обговоренні питань. Висока активність на семінарському занятті (від 3 і більше змістовних доповнень) оцінюється від 1 до 3 балів; середня активність – (доповнення не повні, часткове повторення попереднього доповідача) від 1 до 2 балів.

Самостійна робота, в межах поточної роботи може здійснюється за такими напрямками:

- підготовка теоретичних питань;
- виконання практичних завдань;
- конспектування першоджерел;
- виконання індивідуальних (професійно-орієнтованих) завдань;
- підготовка до підсумкових модульних робіт;
- підготовка до заліку/екзамену.

Організація *самостійної роботи в умовах дистанційної освіти* здійснюється із застосування технології дистанційного навчання Moodle, де представлений перелік завдань.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів

Бал	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
100-90	Завдання виконано вчасно, його зміст у повному обсязі розкриває тему дослідження, оформлення відповідає всім вимогам до даного виду студентської роботи. Студент системно володіє матеріалом і може презентувати його перед аудиторією, у тому числі і за допомогою ІКТ, має власну думку щодо викладеного матеріалу, здатен її аргументувати, робить висновки до виконання завдання підходить творчо.
89-70	Завдання виконано вчасно, його зміст у повному обсязі розкриває тему дослідження, оформлення відповідає всім вимогам до даного виду студентської роботи. Студент володіє матеріалом і може презентувати його перед аудиторією.
69–50	Завдання виконано вчасно, його зміст у повному обсязі розкриває тему дослідження, оформлення відповідає всім вимогам до даного виду студентської роботи. Студент може доповісти основні положення проведеної роботи без глибинного аналізу, узагальнення матеріалу та підведення підсумків.
49-30	Завдання виконано вчасно, його зміст поверхнево або фрагментарно розкриває тему дослідження, оформлення відповідає всім вимогам до даного виду студентської роботи. Студент не проводить аналізу джерел, з яких було отримано інформацію, не здатен узагальнити та систематизувати матеріал, зазнає труднощів під час презентації проведеного дослідження перед аудиторією.
29-10	Завдання виконано вчасно, його зміст є дублюванням відомих джерел інформації. Відсутня будь-яка аналітична обробка представленої інформації. Студент на репродуктивному рівні з помилками відтворює матеріал, не може презентувати його перед аудиторією.
9-0	Завдання відзначається фрагментарністю виконання під керівництвом викладача. Необхідні практичні уміння роботи не сформовані, більшість передбачених навчальною програмою навчальних завдань не виконано.

У межах поточного чи підсумкового контролю (заліку/іспиту) до рейтингу студента можуть зараховуватися додаткові бали за умови наявності у нього сертифікату про результати неформальної/інформальної освіти з проблеми, що відповідає тематиці курсу. Кількість балів, що зараховується студенту, залежить від обсягу здобутих кредитів та отриманих результатів навчання, однак не більше ніж 20% (20 балів) від загальної кількості балів за курс (100 балів за системою ЄКТС).

Політика навчальної дисципліни

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Роботи, які подаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються нижче. Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за умови, що причина відсутності студента на модулі була поважною.

Політика щодо академічної доброчесності. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту з коректними текстовими запозиченнями, які не повинні перевищувати 20%. Списування під час контрольних робіт та на екзаменах заборонені.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали.

Підсумковий – здійснюється у формі заліку/іспиту. Оцінювання здійснюється відповідно до регламенту проведення контролю та критеріїв оцінювання. Максимальна кількість балів, що нараховується за залік 40 балів.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; дослідницько-творчі та ін.);
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- контрольні роботи;
- завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

5.1. Критерії оцінки підсумкової роботи (екзамен)

Контроль здійснюється з метою оцінки результатів засвоєння знань і результатів проведеної викладачем роботи.

Проведення контролю знань відбувається у письмовій формі за допомогою завдань, які складаються з трьох частин – тестових, теоретичних питань та практичного завдання і передбачає оцінку знань студентів за системою ECTS.

Загальна кількість балів, яку може отримати студент – 40.

Запитання тестового блоку оцінюються загальною сумою у 10 балів.

10 балів – 37-40 правильних відповідей

9 балів – 33-36 правильних відповідей

8 балів – 29-32 правильних відповідей

7 балів – 25-28 правильних відповідей

6 балів – 21-24 правильних відповідей

5 балів – 17-20 правильних відповідей

4 балів – 13-16 правильних відповідей

3 балів – 9-12 правильних відповідей

2 балів – 5-8 правильних відповідей

1 балів – 1-4 правильних відповідей

0 балів – жодної правильної відповіді

Запитання теоретичного та практичного блоків оцінюються загальною сумою у 30 балів (по 15 балів відповідно).

36-40 балів виставляється за умови правильного виконання не менше як 90 % завдань.

28-35 балів виставляється за умови правильного виконання не менше як 70% завдань.

20-27 балів виставляється за умови правильного виконання не менше як 50% завдань.

0-19 балів виставляється за умови правильного виконання не менше як 35 % завдань.

5.2. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90–100)	відмінно
Добре	B (80–89)	дуже добре
	C (70–79)	добре
Задовільно	D (60–69)	задовільно
	E (50–59)	достатньо
Незадовільно	FX (35–49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1–34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

90-100 А відмінно Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили.

80-89 В дуже добре Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна

70-79 С добре Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок

60-69 D задовільно Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих

50-59 E достатньо Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні

35-49 FX незадовільно з можливістю повторного Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу

1-34 F незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.

5.3. Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є:

- стандартизовані тести;
- проекти (індивідуальні та командні проекти; дослідницько-творчі проекти);
- доповіді, реферати, презентації за обраною темою;
- есе;
- розрахункові, графічні, табличні, статистичні та інші роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- реферування наукової літератури;
- створення структурних (візуальних) схем;
- виконання творчих завдань (доповіді, проекти, огляди тощо);

Політика щодо відвідування занять: відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин і надання відповідних документів, що їх підтверджують, навчання може відбуватись за індивідуальним графіком (підстава: оформлений студентом пакет документів, наказ ректора).

Політика щодо академічної доброчесності: академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату, фабрикації, фальсифікації тощо. У разі порушення студентом академічної доброчесності, робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. Викладач залишає за собою право змінити тему завдання. Політика щодо академічної доброчесності регламентується «Правилами академічної доброчесності у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (<https://www.chnu.edu.ua/media/Inojdab4/pravy1a-akademichnoi-dobrochesnosti.pdf>) та «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (<https://www.chnu.edu.ua/media/n5nbzwwgb/polozhennia-chnu-pro-plahiat-2023plusdodatky-31102023.pdf>), «Етичним кодексом Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» (<https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf>).

Політика щодо дедлайнів і перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. За наявності поважних причин перескладання модулів відбувається із дозволу деканату.

Політика оцінювання роботи викладача. Здобувачі після кожного заняття оцінюють роботу викладача та можуть залишати відгуки і пропозиції в анкеті в системі електронного навчання Moodle (<https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1178>)

6. Форми поточного та підсумкового контролю

- *поточний контроль* (максимально – 50 балів): оцінюється робота студентів на семінарських заняттях; виконання завдань для самостійного опрацювання студентами, практичних завдань, творчих робіт, презентацій, тестових і письмових робіт;
- *рубіжний контроль* (максимально – 10 балів за два модулі): за 10-тибальною шкалою оцінюються модульні письмові роботи у кінці модуля 1 та модуля 2;
- *підсумковий контроль* (максимально – 40 балів): залік. Форма проведення – усна.

Бал, отриманий на заліку, сума балів, отриманих студентом за різні види виконаної роботи у межах курсу, модульні письмові роботи складають підсумкову семестрову оцінку

7. Рекомендована література

7.1. Базова (основна)

1. *Адаптація дітей (учнів/студентів до навчально-виховного процесу* / наук. ред.: В. Г. Панок; авт. кол. 1 т.: Н. В. Сосновенко, А. І. Тінякова. Видання 2-е. Київ : Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2014. 112 с.
2. Біла О.Г. *Пізнання групової динаміки АСПН через малюнок “Я і група”* Практична психологія та соціальна робота. №6. 2001. с. 33-38.
3. Гоян І. М. *Методика діагностики психічного розвитку дітей*. За ред. А. А. Палія. Івано-Франківськ, 2014. 434 с.
4. Коць М. О. *Практика психодіагностики та психокорекції в онтогенезі* : методичні рекомендації до вивчення навчальної дисципліни. Луцьк : СНУ імені Лесі Українки, 2018. 19 с.
5. *Основи психодіагностики* : метод. рек. з навч. дисц. Уклад.: А. Весельська, Г. Кострікіна, Л. Котлова, Г. Хворова. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 31 с.
6. Павелків Р. В. *Психодіагностичний інструментарій в умовах дошкільного закладу*. Київ : «Центр учбової літератури», 2017. 296 с.

7.2. Допоміжна:

1. Титаренко Т.М. *Кризове психологічне консультування*. К.: Главник, 2004.
2. Ісаєва Є. *Дослідження впливу сімейних відносин на виникнення страхів у дітей*. Соціальна психологія. 2006. № 5. С. 103–109.
3. Помиткіна Л.В. *Психологія сім'ї*. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Л.В. Помиткіна, В.В. Злагодох, Н.С. Хімченко Н.І.– К.: Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2010. 270 с. Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Pomytkina_Liubov/Psykholohiia_simji.pdf
4. Столярчук О. А. *Психологія сучасної сім'ї* : навч. посіб. / О. А. Столярчук. – Кременчук: ПП Щербатих О. В., 2015. 136 с. Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/19502/1/O_Stoliarchuk_PSS_IL.pdf

5. Федоришин Г.М. *Психологічні особливості впливу сім'ї на становлення особистості*. Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія. – Івано-Франківськ: Плай, 2000. Вип. 4. Ч. 2. С. 137144

8. Інформаційні ресурси

1. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (м. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23) URL: <http://www.library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/01about>
2. Цифровий репозитарій наукової бібліотеки Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. URL: <http://www.library.chnu.edu.ua/index.php?page=/ua/02infres>
3. Чернівецька обласна універсальна наукова бібліотека ім. М. Івасюка (м. Чернівці, вул. О. Кобилянської, 47). URL: <http://www.library.cv.ua/sample-page-2>
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Бібліотечні електронні ресурси та технології. URL: http://nbuv.gov.ua/e_technology?field_e_technology_tid=444&field_yfpdf_tid=All
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Наукові ресурси. URL: <http://nbuv.gov.ua/node/1539>
6. ELibUkr Електронна бібліотека України. Ресурси відкритого доступу. URL: <http://www.elibukr.org/uk/resursi/resursividkritogo-dostupu.html>
7. Міністерство освіти і науки України. Нормативно-правова база. URL: <http://old.mon.gov.ua/ua/activity/63/64/normativnopravova-baza/>
8. Статті із психології: <http://www.cluber.com>.
9. Загальна психологія у схемах та таблицях: <http://vk.com/doc31712845>
10. Максименко: <http://polka-knig.com.ua>.
11. http://shron.chtyvo.org.ua/Dutkevych_Tetiana/Dytiacha_psykholohiia.pdf
12. https://www.researchgate.net/publication/360916699_Psihoterapia_copilului_si_adolescentului_Studii_3_edited_volume
13. <https://cronicadepsihologie.ro/tehnici-din-psihoterapia-copilului/>
14. <http://psyfactor.org>
15. <http://psylib.kiev.ua>.
16. <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=4753>

Питання до екзамену:

1. Визначення предмету дитячої психотерапії.
2. Стан дитячої психотерапії на сучасному етапі розвитку суспільства.
3. Класифікація методів дитячої психотерапії.
4. Завдання дитячої психотерапії.
5. Визначення ефективності психотерапевтичної допомоги.
6. Етапи психотерапевтичного процесу.
7. Типи мотивацій клієнтів.
8. Принципи проведення первинної консультації.
9. Техніки терапевтичного втручання.
10. Вербальні засоби психотерапевтичної роботи.
11. Невербальні засоби психотерапевтичної роботи.
12. Метафори в процесі дитячого психотерапевтичного консультування.
13. Вимоги до особистості психотерапевта.
14. Етичні принципи дитячого психотерапевта.
15. Спільне та відмінне між психологічним консультуванням, психотерапією та психокорекцією.
16. Рамкові умови у психотерапевтичному процесі.
17. Перенесення та контрперенесення у дитячій психотерапії.
18. Критерії показань і протипоказань, індивідуального підходу та обмежень для проведення різних видів психотерапевтичних втручань.
19. Показники ефективності психотерапії.
20. Особливості збору анамнезу.
21. Правильне завершення психотерапії.
22. Історія розвитку дитячої психотерапії.
23. Індивідуальна довгострокова психотерапія і її мета.
24. Показання для використання дитячої психотерапії.
25. Структура дитячої психотерапії.
26. Короткострокова терапія: її визначення і основні ознаки.
27. Основні прийоми дитячого психотерапевтичного консультування.
28. Групова психотерапія: її суть і мета.
29. Використання казкотерапії у роботі з дітьми.
30. Підтримуюча психотерапія: її мета і показання до застосування.
31. Роль іграшок в житті дитини. Іграшки в психотерапевтичній роботі з дітьми.
32. Психодинамічний напрямок в психотерапії.
33. Аналітична психологія і психотерапія К.Юнга.
34. Індивідуальна психологія і психотерапія А.Адлера.
35. Гуманістичний психоаналіз Е.Фромма.
36. Характеріологічний аналіз К.Хорні.
37. Інтерперсональна психотерапія Г.Саллівена.
38. Трансактний аналіз Е. Берна.
39. Гештальттерапія Ф.Перлза.
40. Терапія, центрована на клієнті К.Роджерса.
41. Логотерапія В.Франкла.
42. Поведінковий напрямок в психотерапії.
43. Екзистенціальна психотерапія.
44. Когнітивна психотерапія А.Бека.
45. Реальнісна психотерапія У.Глассера.

46. Сугестивна психотерапія.
47. Ігрова терапія Дж. Джинотта.
48. Вітчизняний підхід до психотерапії. Особистісно - орієнтовна (реконструктивна) психотерапія.
49. Позитивна психотерапія Н. Пезешкіана.
50. Нейро-лінгвістичне програмування (НЛП).
51. Дисфункційна сім'я. Моделі поведінки дітей з дисфункційних родин.
52. Психотерапія засобами малюнку. Її використання у дитячій психотерапії.
53. Раннє втручання. Робота з немовлятами та їхніми сім'ями.
54. Поняття про акцентуації. Тактика врівноважуючого впливу на акцентуєваних учнів.
55. Використання музикотерапії у роботі з дітьми.
56. Етапи психотерапевтичної допомоги при ПТСР у дітей.
57. Психотерапія дітей, позбавлених батьківської опіки.
58. Основні засади сімейної психотерапії та інтеграція їх у дитячій психотерапії.
59. Недирективна ігрова психотерапія.
60. Робота з дітьми, які пережили насилля в школі.
61. Директивна ігрова психотерапія.
62. Деформація стосунків чоловіка у сім'ї. Батьківські патерни.
63. Деформація стосунків мама-дитина. Материнські патерни.
64. Робота з дітьми, які пережили емоційне насилля.
65. Робота з дітьми, які пережили фізичне насилля.
66. Робота з дітьми, які пережили психологічне насилля.
67. Загальна характеристика емоційних розладів у дітей та підлітків.
68. Використання ігрової психотерапії в індивідуальній роботі з дітьми.
69. Використання казкотерапії в індивідуальній роботі з дітьми.
70. Використання арт-терапії в індивідуальній роботі з дітьми .
71. Символ-драма як психотерапевтичний метод роботи з дітьми.
72. Особливості індивідуальної роботи психотерапевта зі страхами та тривожністю.
73. Робота з дитячою агресією методами гештальт-терапії.
74. Використання інтегративної психотерапії в роботі з дітьми, що мають психосоматичні розлади.
75. Використання авторських та неавторських малюнків в психотерапевтичній роботі з дітьми.
76. Метафоричні асоціативні зображення в терапії дітей.